

Fakultetenes utdanningsmeldinger

Det humanistiske fakultet

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

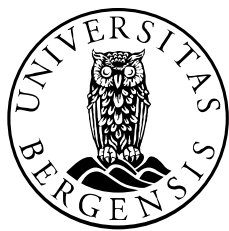
Det juridiske fakultet

Fakultet for kunst, musikk og design

Det medisinske fakultet

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Det psykologiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

Det humanistiske fakultet

UTDANNINGSMELDINGEN 2017

UTDANNINGSKVALITET

Status for igangsatte kvalitetstiltak og vurdering av behov for nye

HF la i 2017 ned et stort arbeid med program- og emnebeskrivelser i forbindelse med programporteføljeprojektet HF2018. Arbeidet besto i en systematisk gjennomgang av emneporteføljen i de involverte programmene. Prosessen var koordinert av fakultetet i samsvar med Utdanningsutvalgets plan for oppretting av nye program. Det ble arrangert seminar om oppretting av nye studieprogram der læringsutbyttebeskrivelser og sammenhenger mellom læringsutbyttebeskrivelser, læringsformer og vurderingsformer var sentrale tema. Alle berørte program og emner fikk tilbakemeldinger på bl.a. samsvar mellom læringsutbyttebeskrivelser og arbeids- og vurderingsformer fra fakultetet. I tillegg ble det gitt tilbakemeldinger fra den sentrale programopprettingskomiteen, i dialogmøter med alle fagmiljøene. Fakultetet var i jevnlig kontakt med instituttenes studieadministrasjon og undervisningskoordinatorer. Arbeidet har bidratt til en oppbygging av kompetansen knyttet til kvalifikasjonsrammeverket og studieprogramdesign hos undervisningsledelse og administrasjon.

Fakultetet har i 2018 satt av 1,5 million til en utdanningssatsing med fokus på gjennomstrømming og frafall generelt, og særskilte tiltak for lektorsatsing. Tiltakene er bistillinger, undervisningsassistenter, praksisemner, arealutbedring for masterlesesaler/studentarealer og studiekvalitetsarbeid i samarbeid med HSU.

Fagmiljøene benyttet seg dessuten av programsensorrapporter i HF2018. I 2017 mottok fakultetet programsensorrapporter fra kulturvitenskap, retorikk, engelsk, japansk og kinesisk.

Oppfølging av Studiebarometeret

Fakultetet gjennomførte i 2017 målrettede tiltak for å øke svarprosenten i Studiebarometeret. HF's resultater i Studiebarometeret var tema på fakultetslederkonferansen i februar og på Studieadministrativt seminar ved HF i mars. HF har gode resultater på indikatorene undervisning og veiledning, vurderingsformer og medvirkning. Her skårer vi høyere enn både UiBs snitt og nasjonalt snitt. Også på studieprogrammenes evne til å inspirere samt forventninger og læringsmiljø gjør vi det relativt sett godt. På praksis og relevans for arbeidslivet har vi svakere resultater enn både UiBs snitt og nasjonalt snitt. Sammenlignet med profesjonsutdanninger som medisin, odontologi, jus og psykologi er ikke dette overraskende resultater. Nettopp det at hoveddelen av HF's utdannelser ikke er profesjonsutdannelser skaper antagelig en etterspørsel etter synliggjøring av arbeidslivsrelevans. Instituttene har i dag flere tiltak på dette feltet. HF har allerede flere godt etablerte praksisemner, og arbeider for å opprette flere. Fakultetet ønsker å innarbeide arbeidslivstematikk i utdanningsløpene, i samarbeid med ressursene hos Sammen.

I Studiebarometeret og Underviserundersøkelsen ser vi at også at lektorstudentene melder om at de har gode, studentaktive og varierte læringsformer. Her ser vi en overføringsverdi til andre fag og emner. Lærerutdanningen har høy prioritet ved HF, og alle våre institutt er involvert i denne, enten det er gjennom lektorprogram, PPU eller etter- og videreutdanning.

PRAKSIS I STUDIENE

I lektorutdanningen er praksis en sentral del, og fakultetet har i tillegg praksisemner i flere fag. Vi har emnet Praktisk informasjonsarbeid og et emne på teatervitenskap ved LLE samt et feltkurs i arkeologi ved AHKR. Feltkurset i arkeologi foregikk i 2017 i Lærdal, og her ble nærmiljøet invitert til åpen dag, noe som var en interessant erfaring. Arkeologistudentene har også anledning til å hospitere som feltarkeologer i Hordaland Fylkeskommune. AHKR har dessuten emnet Praksis i arbeidslivet for alle sine studenter. Dette er et populært tilbud hvor studentene får relevant praksis i arkiv og museum. Fransk ved IF har et praksistilbud for studenter på utveksling, FRANPRAX. I avsatte midler til strategisk utdanningssatsing ved HF i 2018 er forbedring av allerede eksisterende praksisemner og utvikling av nye et sentralt tiltak.

PORTEFØLJE OG DIMENSJONERING

Omdisponering av 73 studieplasser fra toårig master til 29 plasser på femårig lektorutdanning i historie og religionsvitenskap er implementert i 2018. Tall fra siste års opptak viser at PPU-utdanningen ikke etterspørres i like stor grad som den integrerte lærerutdanningen.

HF ønsker en omdisponering av 35 PPU-plasser til 7 lektorplasser med virkning fra høsten 2019. Fra samme tidspunkt ønsker fakultetet å innlemme spansk som fag 1 på MAHF-LÆFR med en opptaksramme på 10 plasser. HF vil ha dialog med Det psykologiske fakultet om konsekvenser for praksisplasser i lektorutdanningen.

Fakultetet er i dialog med SV om å opprette et integrert masterprogram i Philosophy, Politics and Economics (PPE) med oppstart høsten 2019. En forutsetning for oppstart av programmet er tildeling av nye studieplasser i 2019.

Senter for vitenskapsteori ønsker å opprette et internasjonalt Masterprogram i Vitenskap, teknologi og styring. AHKR ønsker å opprette et nettbasert, internasjonalt masterstudium om religiøse minoriteter. Disse initiativene vil vi eventuelt komme tilbake til med tanke på oppretting i 2020.

OPPFØLGING AV HANDLINGSPLANER

Handlingsplan for etter- og videreutdanning 2015-2017

HF har også i 2017 fulgt opp denne handlingsplanen på alle områder. Alle HFs institutter er involvert i tilbudene omtalt under.

Innsatsområde A, UiB satser på skolen: Ved HF er det flere fag som særlig dekker dette innsatsområdet, både som forlengelse av tilbud vi har hatt i lang tid og innenfor den nasjonale satsningen Kompetanse for kvalitet. Nordisk har sitt nettbaserte årsstudium i nordisk språk og litteratur, samt Prisme som er et videreutdanningstilbud rettet mot lærere i norsk språk for barn og voksne med et annet morsmål. I 2017 tilbød Prisme også en spesialisering i undervisning rettet mot enten barn eller voksne. I 2018 vil det starte opp et nytt videreutdanningstilbud i historie- og religionsdidaktikk for lærere, særlig rettet mot praksislærere i skolen, noe som vil heve didaktikk-kompetansen i skolen samtidig som det vil styrke lærerutdanningen. Kompetanse for kvalitet-kurs i spansk ble tilbudt første gang 2017, og det videregående kurset tilbys våren 2018. HF har dessuten de etablerte erfaringsbaserte masterprogrammene i undervisning (norsk og engelsk). Høsten 2017 startet nettarabisk og fortsetter med et videregående kurs i 2018. Vi har også nett-tilbud i kinesisk.

Innsatsområde B, UiB satser på offentlig sektor og organisasjoner i arbeidslivet: I 2017 har de etablerte tilbudene for Sykepleierforbundet og museumssektoren gått som planlagt. Ved behov kan emnene Etik for helsearbeidarar og Forskningsetikk tilbys. Se også HERMOD under neste punkt.

Innsatsområde C, UiB skal tilby EVU innen UiBs strategiske profilområder: Emnet HERMOD: Kommunikasjon av forskning, kultur og forvaltning ble utviklet i 2017 og starter i 2018. Emnet er rettet mot arbeidstakere som jobber med kommunikasjon innenfor UiBs strategiske profilområder.

Innsatsområde D, UiB skal videreutvikle etterutdanningstilbudet: HF er alltid godt representert på Faglig-pedagogisk dag, så også i 2017. Det ble dessuten arrangert en egen fagdag for fremmedspråklærere i samarbeid med fagnettverket for VGS i Hordaland. Dagen var godt besøkt med over 100 påmeldte lærere som ga gode tilbakemeldinger. Som nevnt under A er Prisme under videre utvikling, og det er også utviklet et nytt tilbud i didaktikk for lærere.

Handlingsplan for kvalitet i utdanning 2017-2022

Fakultetet vil ha fokus på tydelig utdanningsledelse som en viktig del av kvalitetsarbeidet. Fakultetet anser studentmedvirkning i utforming og styring av programmene som svært viktig. Fakultetet er i dialog med HSU om prioritering av midler som er satt av til tiltak for bedring av gjennomstrømming og mot frafall.

Gruppemottak av studentene i studiestartuken vil fortsatt prioriteres for å legge til rette for en best mulig studiestart, et trygt sosialt miljø og tilhørighet fra studentenes første dag på studiet.

Fagene tysk og religionsvitenskap er med i pilotprosjektet Aktiv avmelding av utveksling for å få flere studenter til å reise på utveksling.

Arbeid med utvikling av meritteringsordning for undervisning er i gang og vil utlyses med sikte på tildeling første gang våren 2019.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Utdanningsmeldingen for Det samfunnsvitenskapelige fakultet gir en overordnet vurdering av utdanningsaktiviteten i 2017, tiltak for bedring av utdanningskvaliteten og oppfølging av universitetets handlingsplaner.

Status for fremdrift av igangsatte kvalitetstiltak og oppfølging av resultater fra Studiebarometeret.

Fakultetet har hatt en systematisk satsing på kvalitetstiltak innen studiefeltet de siste årene. Alle fagmiljø har arbeidet med å tilby mer varierte undervisnings og vurderingsformer, og mange skoleeksamener er erstattet med mappevurderinger, gruppeoppgaver, 1-dags hjemmeeksamen etc. Det blir tilbudt seminarer i flere emner og flere av seminarene har nå obligatorisk deltakelse. Institutt for sammenliknende politikk har arbeidet systematisk med utbygging av seminartilbudet og tett oppfølging av seminarlederne. Sosiologisk institutt har brukt stipendiater og lektorer som seminarledere for en del bacheloremner, noe som har ført til at studentene har fått gode tilbakemeldinger på skriftlige arbeider. Institutt for økonomi har arbeidet spesielt med kvaliteten på de obligatoriske oppgavene og vurderer å innføre mer obligatorisk oppmøte på seminarer. Institutt for sosialantropologi og institutt for geografi melder at de har arbeidet spesielt med opplæring i akademisk skriving, noe som har gitt gode resultater i de skriftlige arbeidene til studentene. Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap har innført bedriftsbesøk i sin ex.fac for å synliggjøre relevans av utdanningen tidlig i løpet. Flere fagmiljø har også samarbeid med biblioteket for å gi studentene et best mulig utgangspunkt for å mestre de akademiske kravene som stilles.

Det har vært en god utvikling i arbeidet med digitale undervisnings- og vurderingsformer. De fleste fagmiljø arrangerer interne seminar med deling av erfaringer med digitalisering. Fagmiljøene melder om økende digitalisering på alle nivå, inkludert videosnutter, quizer og filming av forelesninger. I tillegg har Institutt for sammenliknende politikk hatt tett samarbeid med DigUIB for digitalisering av undervisningen og en obligatorisk oppgave er erstattet med video/film/audiovisuell produksjon.

Alle fagmiljø arbeider med oppfølging av Studiebarometeret og resultatene fra denne undersøkelsen blir analysert både i faglige fora og i fakultetets faste møter med studentorganisasjonene. Fakultetets resultater er noenlunde like som i fjor. En bekymring er at for mange studenter vurderer fagenes relevans for arbeidslivet som svak, og lavere enn i tidligere målinger. Dette arbeider fakultetet i samarbeid med instituttene med å forbedre. Det som er gledelig er at for vurderingsformer scorer vi høyere enn både snitt nasjonalt og for UiB.

Deler av dette punktet besvares også gjennom under «arbeid med økt gjennomføring og reduksjon av frafall», som vi mener henger tett sammen med utvikling av studiekvaliteten.

Programevalueringer i 2017 og status for revisjonsarbeid i programmene

Vi har i revisjonsprosessen hatt en grundig gjennomgang av alle studieprogram og kvalitetssikret at de fyller kravene i kvalifikasjonsrammeverket og at alle deskriptorene er omtalt. De aller fleste emner er også utformet i henhold til tredelingen i kvalifikasjonsrammeverket og minst to av tre kategorier er representert her. Alle studieprogram omtaler «yrkesvegar» og «kva kan du bli», samt at alle program har muligheter for utveksling som er tydeliggjort i programbeskrivelsene. Vi er dermed stort sett i mål med revisjonsarbeidet.

Når det gjelder øvrige programevalueringer, har fakultetet mottatt 11 programsensorrapporter for 2017 og venter på 5 som er litt forsinkede. Til sammen vil vi få 16 rapporter for totalt 18 studieprogram for 2017. Fakultetet har våren 2018 oppnevnt 31 nye programsensorer skal fungere fra og med våren 2018 til og med høsten 2021.

Arbeid med økt gjennomstrømming og reduksjon av frafall

Fakultetet har jobbet langsiktig med å styrke gjennomføring og forhindre frafall. På denne måten styrkes også utdanningskvaliteten. Fagmiljøene har laget bedre og mer relevante rekrutteringstekster, flere fagmiljø har laget rekrutteringsfilmer, og det utarbeides flere og bedre alumniportretter. Vi har også organisert et klassemottak med flere faglige og sosiale elementer. Dette har fungert svært bra og vil fortsette til høsten. Videre har vi en mer fagnær introduksjon til studieprogrammene, og alle fagmiljø har utbedret sine ex.fac'er. Det samarbeides tettere og bedre med fagutvalgene og studentorganisasjonene, og SU er i gang med å lage bedre opplæringsrutiner for nye studenttillitsvalgte. Flere fagmiljø har satset på å få studentene til å investere mer tidlig i studieløpet. Det er innført flere seminarer, noen heldagsseminarer, mer obligatorisk seminarundervisning og tettere oppfølging av seminarlederne. I tillegg prioriterer alle fagmiljø opplæring i akademisk skriving i første semester, slik at studentene skal få bedre kunnskap om hva som forventes av dem og føle at de mestrer universitetets akademiske krav. Fakultetet har gjennom en kollektiv satsing på studiekvalitet forbedret både gjennomføringsprosenten og studiepoengproduksjonen pr student gjennom satsingen på studentnær oppfølging.

1. Portefølje og dimensjonering: Planer for endringer og dimensjonering av studietilbud og opptak

Fakultetet har ingen planer om å legge ned noen studietilbud, men flere fagmiljø melder om revisjoner i eksisterende studieprogram som del av den kontinuerlige kvalitetsutviklingen.

Fakultetet ønsker å melde inn opprettelse av ett nytt program. Sosiologisk institutt etablerte våren 2017 tilbud om sosiologi som fag 2 i HF's integrerte lektorutdanning. Instituttet ønsker å opprette et tilbud om integrert lektorutdanning innen sosiologi fra og med høsten 2019. Opprettelsen av et slikt tilbud forutsetter tilførsel av 20 studieplasser.

2. Tilrettelegging for praksis i studiene

Fakultetet har et praksisemne som har gått i flere år ved Institutt for sammenliknende politikk, SAMPOL290. Instituttet har samarbeid med 17 virksomheter i og utenfor Bergen og i 2017 hadde 30,7% av de som fullførte en grad tatt dette praksisemnet. Institutt for økonomi hadde tidligere et eget praksisemne, men dette ble lagt ned på grunn av manglende ressurser. Instituttet foreslår en felles satsing på fakultetet for en praksisordning. Innen de nye studietilbudene i Media City Bergen har det vært et særskilt fokus på tett oppfølging, prosjektbasert undervisning og et tett samarbeid med bransjen. Erfaringene er gode etter det første året, og både gjennomføring og studiepoengproduksjon er så langt svært god. I tillegg fikk dette instituttet utdanningsstrategiske midler i 2017 for å utrede et praksistilbud innen medievitenskap som en integrert del av masterprogrammet. Flere fagmiljø har integrert bedriftsbesøk i undervisningen for å synliggjøre relevansen av studiene i arbeidsmarkedet, bl.a. har Sosiologisk institutt et valgemne med besøk til NAV, Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap har i sitt ex.fac emne et bedriftsbesøk. Institutt for geografi vil avholde et praksisseminar i 2018 og vil bygge videre på det kontaktnettet de har og den erfaringen de har gjennom feltkurs til å utvikle relevante praksistilbud. Institutt for

sosialantropologi søker våren 2018 fakultetet om utdanningsstrategiske midler for å starte planleggingen av et praksistilbud.

3. Oppfølging av handlingsplaner

Oppfølging av Handlingsplan for etter- og videreutdanning 2015-2017

I to omganger har fakultetet lyst ut strategiske midler til satsing på etter- og videreutdanning, noe som har resultert i flere nye tilbud. Institutt for sosialantropologi tilbyr for første gang emnet «Flerkulturell forståelse og kommunikasjon» denne våren. Det er stor etterspørsel og emnet vil bli tilbudt på nytt våren 2019. I tillegg tilbyr Sosiologisk institutt til høsten emnet «Velferdsstaten og det flerkulturelle Norge» som en oppfølging til dette emnet. Disse instituttene er nå i dialog med om å utvikle en erfaringsbasert master med utgangspunkt i disse emnene med planlagt oppstart vår 2018. Institutt for informasjons- og medievitenskap har under utarbeidelse 3 nye videreutdanningstilbud på 5 studiepoeng hver innen praktisk retorikk, strategisk kommunikasjon og retorisk analyse med planlagt start 2019. Institutt for sammenliknende politikk har en erfaringsbasert master i demokratibygging som er knyttet til UiBs strategiområde for samfunn. Instituttet har også fra høsten 2017 tilbudt emnet SAMPOL610 Business and Human Rights i samarbeid med Raftostiftelsen og Institute for Human Rights. Institutt for administrasjon- og organisasjonsvitenskap har tegnet ny kontrakt med LO STAT fram til 2021 og er i forhandlinger med ADDISCO for utvikling og videreføring av AORG606 Teknologiledelse fra kontraktens utløp i 2019. Instituttet er i dialog med UiB Videre for å undersøke muligheter for flere tilbud. Institutt for geografi har i 2017 arbeidet med å utvikle et EVU tilbud innen Geografiske informasjonssystemer (GIS) som et romlig analyseverktøy. Høsten 2018 vil kurset markedsføres og det planlegges oppstart våren 2019.

Prioriterte tiltak for 2018 som oppfølging av Handlingsplan for utdanningskvalitet

Det ble i 2017 satt av utdanningsstrategiske midler til bruk for å utvikle studiekvalitet og -tilbud i fagmiljøene, særskilt rettet mot tiltak for økt gjennomføring og tettere studentoppfølging, praksis i utdanningene, etter- og videreutdanning og overførbare rekrutteringstiltak. Fakultetet vil fortsette ordningen med utdanningsstrategiske midler for å stimulere til god studiekvalitet og studietilbud med høy relevans. Alle fagmiljø har et tett og godt samarbeid med fagutvalgene. Fakultetet har gode ordninger for mentorordning som vil bli videreført og alle fagmiljø arbeider videre med varierte undervisnings- og vurderingsformer og digitalisering av undervisning. Fakultetet arbeider med å utvikle flere studietilbud innen IKT, med høy arbeidslivsrelevans. Samtidig er bedre IKT-opplæring i alle studieprogram er en satsing for fakultetet fremover. Fakultetet sender i disse dager ut på høring et forslag til meritteringsordning som vil bidra til å anerkjenne både undervisere og undervisningsmiljøer som i spesielt høy grad bidrar til å heve kvaliteten i undervisningen. Gjennom at undervisning i vid forstand anerkjennes og får ekstra oppmerksomhet, vil ordningen kunne bidra til at arbeidet med undervisning videreutvikles og mer fremragende kvalitet skapes.

Utdanningsmelding JUS 2017

1. UTDANNINGSKVALITET

1.1. Digitalisering

1.1.1. Digitalisering i undervisning

Det juridiske fakultet anser at vi i stor til svært stor grad gjør oss nytte av digitale pedagogiske hjelpemidler i undervisningen. Det gjelder så vel publisering og kommunikasjon i MittUiB i forkant av undervisning, som publisering og kommunikasjon etter at undervisningen har funnet sted. I denne sammenhengen viser vi til Dragefjellet lærings- og formidlingssenter, som produserer materiale fra undervisning, av meget høy kvalitet. Flere undervisere tar i bruk de pedagogiske verktøyene som finnes i MittUiB i sin undervisning og registrerer at vi har lærere som tar aktive grep for å utvikle sin undervisning etter disse linjene. Fra høsten 2017 var fakultetet pilot på bruk av Office365 til oppgaveseminar: studenters innlevering av obligatoriske arbeidsgruppeoppgaver og kommentering fra medstudenter og undervisere.

1.1.2. Digitalisering av eksamen

Alle våre eksamener er nå helt digitale. Erfaringene er alt i alt gode, men vi har sett noen utfordringer som synes å ha sitt utspring i at de digitale systemene ikke har holdt tilfredsstillende kvalitet i alle ledd. For eksempel har vi hatt forekomster av større og mindre sammenbrudd i nettverk under eksamen, noe som genererer mye ekstra arbeid og er svært uheldig for studentene. Vi arbeider nå også med et prosjekt for å skaffe digitale hjelpemidler til eksamen; vi har store forventninger til dette, ikke minst på studentenes vegne.

1.2. Internasjonalisering

Det er fortsatt en stor andel jusstudenter som reiser på utveksling. Av et normalkull på 380 studenter, var det i 2017 i alt 165 som reiste ut.

Et flertall (65 %) av våre utreisende studenter drar på fakultetets og UiBs bilaterale avtaler, mens det store flertallet (84 %) av innreisende studenter kommer fra Erasmus-programmet – dette er uendret fra tidligere år.

1.3. Læring på tvers av emner

Med midler fra Norgesuniversitetet har vi utviklet og iverksatt prosjektet [Bedre språk – bedre jurister](#), med sikte på å knytte emnene på 1. studieår bedre sammen, og utvikle generell kompetanse som gir effekter for hele studiet. Prosjektet er et skrivekurs som holdes gjennom hele det første studieåret.

1.4. Konkret om resultatene fra Studiebarometeret

Vi konstaterer at våre studenter jevnt over rapporterer bra tilfredshet. De elementene som scorer lavt er forhold vi er kjent med:

- På det toårige programmet rapporteres det lavt på medvirkning. Her tror vi at mye kan gjøres ved å gjøre bedre kjent for studentene hvordan de kan delta og medvirke, samt å gjøre kjent hvilke utslag studentenes medvirkning faktisk har gitt.

- Vi scorer lavt på praksis. Vi har iverksatt konkrete tiltak for å øke tilbudet. Et nytt praksisemne vil etter planen starte opp i 2019. Hos oss er dette først og fremst et ressurspørsmål.

Det vil ikke bli satt i verk konkrete tiltak som direkte følge av resultatene i Studiebarometeret, men resultatene vil inngå i det alminnelige planleggingsarbeidet, og påvirke prioriteringene som gjøres der.

1.5. Emne- og programevaluering

Det juridiske fakultet har en langvarig praksis for evaluering av alle obligatoriske emner hver gang de har vært gjennomført. Vi har vedtatt å gå over til en treårig evalueringssyklus, og gå dypere inn i emnets egenskaper og dets funksjon i programmet. De mellomliggende årene vil evalueringen bli mindre omfattende, det vil primært være tale om en studentevaluering. Studieåret 18/19 vil være det første med en slik dypere treårig evaluering.

Vi anser at våre to programmer og alle våre obligatoriske emner oppfyller kravene også i den nye studiekvalitetsforskriften. En stor del av spesialemnene gjør også det. Spesialemnene vil få en omfattende revisjon i tilknytning til studiereformarbeidet på fakultetet, herunder også med hensyn til utforming av læringsmål og synliggjøring av sammenhengen mellom læringsmål, undervisning og prøving.

1.6. Frafall og gjennomstrømming

Det juridiske fakultet har generelt ganske god gjennomstrømming. Vi fyller opp studieplassene både på det toårige programmet og på det femårige og vi har god søking til studiet.

Vi har et visst frafall i løpet av det første studieåret. Vi har over flere år satt i verk tiltak for å knytte førsteårsstudentene tettere sammen, og å knytte dem til fakultetet. Det siste tiltaket «Bedre språk – bedre jurister» (se pkt. 1.3) startet opp studieåret 2017/2018.

Vi anser at et visst frafall er påregnelig i et langt og krevende studium. Vi tror det er nødvendig å se på rekrutteringen for å sikre at vi treffer målgruppen mer presist, noe vi også gjør, heller enn å «overtale» studenter til å fortsette hos oss etter at de har funnet ut at de ikke passer til det. Vi erkjenner likevel nødvendigheten av å motivere studentene gjennom et langt studieløp.

1.7. Plan for utvikling av studiet

Se pkt. 4.2.1.

2. PORTEFØLJE OG DIMENSJONERING

2.1. Det er ingen endringer i fakultetets programportefølje og heller ingen planer om endringer.

2.2. I emneporteføljen har vi bare marginale endringer.

3. TILRETTELEGGING FOR PRAKSIS I STUDIENE

3.1. Vi har et klart ønske om å tilby mer praksis i rettsstudiet.

3.2. I 2017 opprettet vi et emne som kombinerer utveksling til Kina og studier der, med praksis – også det i Kina. Dette er en pilot vi har store forventninger til.

3.3. Vi er i dialog med Maritime Bergen om opprettelse av praksisemne med noe større omfang enn det vi har til nå. Det er i første rekke ressurs hensyn som begrenser disse tiltakene; det er neppe tvil om at praksisemner er ressurskrevende, ikke minst i etableringsfasen.

1. OPPFØLGING AV HANDLINGSPLANER

4.1. Status for oppfølging av Handlingsplan for etter- og videreutdanning 2015 – 2017.

4.1.1. Det juridiske fakultet har pr i dag ett EVU-tilbud. Det er et emne som introduserer flere relevante juridiske fagområder for ikke-jurister. Det er et «oppdragsemne» som vi har lyktes godt med. Takket være en engasjert emneansvarlig i samarbeid med Dragefjellet lærings- og formidlingssenter, har vi lyktes med å skape et godt digitalt tilbud i dette emnet. Designet fungerer som pilot og modell for andre emner ved UiB, og prosjektet har midler fra Norgesuniversitetet til dette arbeidet.

4.1.2. Vi har også under utvikling et emne der målgruppen er saksbehandlere i kommunal sektor, i samarbeid med Sogn og Fjordane fylkeskommune.

4.1.3. Også på dette feltet er det personellressurser som representerer flaskehalsen. Selv om

undervisningen i EVU-emner ikke nødvendigvis trekker direkte på fakultetets undervisningsregnskap, er det klare grenser for hvor mye våre ansatte kan ta på seg i tillegg til det fulle engasjementet de har – og som vi er avhengig av at de har – i forskning og undervisning.

4.2. Prioriterte tiltak i 2018 som oppfølging av Handlingsplan for utdanningskvalitet.

4.2.1. Innsatsområde A: UiBs studieprogram skal ha høy kvalitet, være relevante og forskningsbaserte.

Det juridiske fakultet anser at vi – som et profesjonsstudium – oppfyller mer enn minimumskrav innenfor alle delmålene her. Vi arbeider med en studiereform som tar sikte på å oppfylle ytterligere ambisjoner, herunder en ikke ubetydelig faglig heving av spesialiseringsdelen av studiet, med utvidet tilbud om arbeidslivspraksis. Dragefjellet lærings- og formidlingssenter representerer en betydelig ressurs med hensyn til digitalisering.

4.2.2. Innsatsområde B: Studenter og ansatte som aktive og likeverdige deltakere i læringsfellesskap.

I Studiebarometeret 2017 gir studentene uttrykk for tilfredshet med «Kunnskap om vitenskapelig arbeidsmetode og forskning» i overensstemmelse med gjennomsnittet for rettsstudier (3,2). For «Egen erfaring med forsknings- og utviklingsarbeid» er scoren lav: 2,4 mot gjennomsnitt på 2,6. Fra høsten 2017 etablerte fakultetet for

første gang en forskerlinje. JUS397 Masteroppgave forskerlinje (60 studiepoeng). Prosjektet er utviklet i tett integrasjon med NFR og med støtte fra UiB.

Dette første året har vi 5 studenter på emnet. De vil oppnå en spesialisering som angis på vitnemålet.

Den relativt store studentmassen fordelt på relativt få faglig ansatte, er en direkte årsak til at vi ikke lykkes i den grad vi ønsker med å inkludere studenter i faglig og sosialt fellesskap. Dette er likevel forhold vi har oppmerksomhet mot og som vi mener å kunne lykkes med etter hvert som forholdstallet ansatt/student bedres.

4.2.3. Innsatsområde C: Utdanningsledelse.

Erfaring og refleksjoner knyttet til utvikling av undervisning har fått større betydning ved ansettelse de senere årene. Fakultetets studieutvalg har også rollen som programstyre for fakultetets studieprogram. Dermed har all utvikling en god forankring. I videreutvikling av emner og i arbeidet med å øke undervisningskvaliteten har vi stor tro på å vise frem de gode lokale eksemplene og at underviserne samarbeider tettere. Etter fakultetets studiekvalitetsseminar i januar 2017 har f.eks. de emneansvarlige på 1. studieår inngått ett tettere samarbeid enn tidligere, delvis knyttet til prosjektet Bedre språk bedre jurister.

4.2.4. Innsatsområde D: Gode system og infrastruktur.

Vi har klare ønsker om at lokalene i større grad skal legges til rette for varierte, studentaktive læringsaktiviteter. Vi har meldt inn auditorium 4 til UiB sitt sentrale pilotprosjekt. Gitt gjeldende rammebetingelser, anser vi at vi har relativt gode løsninger på dette området. Vi har også en klar oppfatning om at studentene er godt i stand til å nyttiggjøre seg det tilbudet som fins. Særlig med hensyn til digital infrastruktur og digital ressurser anser vi at vi er godt rustet, og at våre studenter gjør seg nytte av det som tilbys.

UTDANNINGSMELDING 2017 - Fakultet for kunst, musikk og design

Det vises til Universitetsdirektørens brev pr 22.01.2018 om forsknings-, forskerutdannings-, og utdanningsmelding fra fakultetene for 2017. Utdanningsmeldingen svarer på hovedpunktene i brevet, og legger til andre aktuelle moment og tiltak i lys av fakultetets status, strategi og handlingsplan på utdanningsområdet.

1. KMDs arbeid med utdanningskvalitet

Revisjonsarbeid: Arbeidet med tilpassing og utvikling av studieporteføljen til formelle og kvalitative krav, har hatt høy prioritet siden sammenslåingen av det tidligere KHiB og Griegakademiet fra 1. januar 2017. Fakultetet satte i gang en omfattende revisjonsprosess med mål om ferdigstilling i fakultetsstyret den 12. april, og implementering fra høsten 2018. Det har vært nødvendig å legge til rette for en prosess som tar høyde for en hensiktsmessig avveining mellom formelle krav og faglige premisser. Fakultetets seks programutvalg har bl.a. deltatt på tre arbeidsseminarer under revisjonsprosessen, ledet av prosjektgruppe ved Kari B. Johnsen (SA). Arbeidet har bl.a. vist til kravene i departementets studiekvalitetsforskrift, og NOKUTs nye tilsynsforskrift. Ved det siste seminaret 30. januar ble revisjonsarbeidet presentert fra de respektive programstyrene.

Studentevalueringer/ studiebarometeret: Resultatene fra studiebarometerundersøkelsen fra høsten

2017 ble publisert i januar 2018. Resultatene ble samlet og presentert i fakultetets utdanningsutvalg. Det er gjennomført dialogmøte med de studiekullene som deltok i undersøkelsen. Det er særlig tre hovedpunkt som fakultetet vil gripe tak i for videre oppfølging;

1. Studentenes opplevelse av medvirkning
2. Organisering av studieprogrammene
3. Læringsmiljø

Dialogmøtene med studentene viser at misnøye i vesentlig grad har rot i dårlig informasjonsflyt og kommunikasjon i en ny og til dels uklar organisasjon og krevende lokalteter.

Fakultetet arbeider med ulike tiltak for å forbedre situasjonen;

- Samarbeid om oppbygging og styrking av KMDs studentdemokrati med faste møtepunkter
- Tydeliggjøring av organisasjonens administrative og faglige ansvarsområder
- Forutsigbarhet og konsekvente informasjonskanaler
- Studieadministrative og faglig årshjul som viser frister og forberedelser
- Bedre struktur i «ustrukturen» (- studentarbeidsplasser)
- Nettsider og andre digitale løsninger der det kan være til hjelp, tilpasset fakultetets behov

Det planlegges å følge opp dette med en intern undersøkelse som gjentas over en 3-4 års periode, for om mulig å kunne spore endringer av tiltakene eller nye utfordringer.

Læringsmiljø og utfordringer med lokalteter: Nybygget i Møllendalsveien 61 har vært i prøvedrift fra august 2017 til februar 2018. Flere av de 32 verkstedene var ikke klare til bruk før midt i høstsemesteret. Daglig drift har synliggjort ulike utfordringer i bruk av bygget. Et brukerutvalg har siden oktober 2017 arbeidet systematisk for å evaluere erfaringene, og har fremlagt et forslag til endringer i en rapport pr februar 2018. Videre vil forslag til omdisponeringer og bygningsmessige tilpasninger bli lagt frem for fakultetsstyret i april 2018.

Griegakademiet – Institutt for musikk har i en årrekke slitt med for små og nedslitte lokaler, og er per i dag lokalisert på flere adresser. Dette skaper utfordringer for samarbeid, gjennomføring av undervisning og tilhørighet for både ansatte og studenter. Avstanden til de andre instituttene i Møllendal utfordrer også mulighetene for samarbeid på tvers av instituttene og opplevelse av tilhørighet til KMD for ansatte og studenter. Fakultetet planlegger ekstra tiltak for Griegakademiet, frem mot nytt bygg i Møllendal, som tidligst er ferdigstilt i 2023.

Organisatoriske utfordringer: Brukerutvalgets kartlegging avdekket også organisatoriske utfordringer som følge av overgangen fra Kunst- og designhøgskolen (KHiB) til KMD. KHiBs gamle rutiner er faset ut uten at UiBs er blitt implementert eller tilpasset i tilstrekkelig grad. Dette har skapt mye ekstraarbeid og svekket kvalitet. Som også studiebarometerundersøkelsen viste, har fakultetet i stor grad erfart at det oppstår usikkerhet rundt beslutningsprosesser. Studenter og ansatte har varierende innsikt i-, og forståelse for hvordan organisasjonen KMD er bygd opp og fungerer i UiB. Fakultetsledelsen arbeider med tiltak som kan bøte på dette. Bl.a. er det satt inn ekstra ressurser for å raskere få utviklet og implementert nødvendige prosedyrer og retningslinjer knyttet til daglig drift i overgangen fra KHiB/HF til KMD.

Studentgjennomstrømning og redusering av frafall i studiene: I de utøvende og skapende kunstfagene blir studentenes ferdigheter og forutsetninger for å gjennomføre studiene grundig prøvd gjennom fagnære opptaksprøver. Studentene er svært dedikerte, og har opparbeidet et høyt kunstfaglig nivå på sitt felt før de starter på studiet. Undervisningsmetodene er i stor grad basert på individuell veiledning og undervisning i mindre grupper, slik at studenter lettere kan fanges opp dersom de ikke følger normal studieprogresjon. En høy veilednings- og undervisningsintensivitet resulterer bl.a. i en god studentgjennomstrømning (jf tall fra DBH). For studieprogram som inngår i Samordna Opptak oppleves andre utfordringer. Musikkvitenskap har eksempelvis gode søkertall, men av ulike årsaker stort frafall, noe vi vil følge opp med tiltak kommende studieår.

2. Portefølje og dimensjonering

Undervisningsformer og lærertetthet: KMDs studieportefølje består av utøvende/skapende kunstfag og teoretiske fag fordelt på 12 studieprogram. Kunstfagenes undervisnings- og læringsformer er vesentlig basert på individuelle tilrettelegginger og veiledninger. For at studiene skal samsvare med nasjonale- og internasjonale standarder, er et rimelig forholdstall mellom studenter og faglige årsverk en viktig kvalitetsindikator.

Utdanningsspesialiseringene våre baseres i stor grad på aktive profesjonelle utøvere og kunstnere, flere i mindre stillingsstørrelser, og på gjestelærere i engasjement.

Mulige endringer i porteføljen: Et pågående utredningsarbeid har til hensikt å vurdere mulig sammenslåing av fakultetets to PPU-program, henholdsvis i utøvende musikk, og i kunst og design. Nedlegging av de to eksisterende programmene og oppretting av et nytt program er derfor aktuelt. Fakultetets studenttall og opptaksrammer forventes å holdes stabile, til tross for plassmangel. Endringer i studenttall vil evt. kunne ha merkbare økonomiske konsekvenser for fakultetet.

3. Tilrettelegging for praksis i studiene

Studiene ved KMD er i hovedsak praksisnære og nært knyttet til den profesjonelle kunstarenaen.

Eksempelvis gjennomføres studenters avgangseksamener som offentlige utstillinger eller konserter, og fakultetet har et tett samarbeid med kulturorganisasjoner og andre relevante aktører. I løpet av studiene deltar studenter i en rekke utstillinger, konserter og samarbeidsprosjekter både nasjonalt og internasjonalt. Noen studieprogrammer har i tillegg egne praksisperioder definerte i kurskalenderen. For de teoretiske fagene ligger det muligheter i å nyttiggjøre seg nærheten til skapende og utøvende fag på fakultetet i større grad enn i dag.

4. Oppfølging av UiBs handlingsplaner

a. Status for oppfølging av Handlingsplan for etter- og videreutdanning 2015-2017: UiBs handlingsplan har vært oppe i fakultetets utdanningsutvalg (UU-KMD 07/18). Fakultetet har startet med kartlegging av eksisterende EVU-arbeid. KMD ser at implementering av EVU krever en definert fagadministrativ kompetanse, i samarbeid med SAs kontor for etter- og videreutdanning.

b. Status for oppfølging av Handlingsplan for utdanningskvalitet: UiBs handlingsplan for utdanningskvalitet har vært oppe i fakultetets utdanningsutvalg (UU-KMD 08/18). Det er nedsatt en gruppe som arbeider med implementering og tilpassing av planen til KMDs portefølje.

Gruppen vil også gjennomgå UiBs felles *reglement for opptak, studier, vurdering og grader* og foreslå endringer som tar høyde for de utøvende og skapende kunstfagenes undervisningsformer, emner- og vurderingsformer. Fakultetets strategiplan som vedtas i løpet av våren vil gi retning til videre arbeid med studiekvalitet, gjennom definerte tiltak i kommende handlingsplan.

Utdanningsmelding 2017

Det medisinske fakultet

Utdanningsmeldingen for Det medisinske fakultet er basert på innspill fra instituttene og programutvalgene, samt fakultetsledelsens egne vurderinger. Meldingen ble vedtatt i fakultetsstyret 4. april 2018.

Utdanningskvalitet

Status på igangsatte tiltak og behov for nye

Det medisinske fakultet arbeider for tiden med to større studieplanrevisjoner av profesjonsstudiene i medisin og odontologi. Revisjon av store, integrerte profesjonsstudier er en krevende prosess, som legger beslag på store ressurser ved fakultetet. Den nye studieplanen i medisin er i implementeringsfasen, med oppstart av tiende og ellefte semester i 2018. Hele planen skal være fullstendig innfaset våren 2019. Det legges betydelig innsats i å sikre gode overgangsordninger mellom gammel og ny plan. Den nye studieplanen i odontologi er på et planleggingsstadium, men begynner å ta form av en fremtidsrettet utdanning for tannlegeyrket – med tidligere klinisk trening, mer fagspesifikk basalundervisning og mer kompleks temabasert undervisning i studiets to siste år. Planen skal vedtas i løpet av 2018.

I juni 2018 vil fakultetet gjennomføre den første tellende stasjonsbaserte kliniske eksamen (OSKE) for medisinstudiet. Ca. 180 studenter skal gjennomføre klinisk eksamen på en dag, over 16 stasjoner fordelt på fem sirkler. Dette er et massivt prosjekt hva vurdering på UiB angår – medregnet studenter, eksamenspasienter, eksaminatorer og administrativ stab vil mellom 300 og 400 personer være involvert i avvikling på dagen. Eksamensordningen er ansett som en sentral del av moderne legestudier, og har vært en sentral del i ny studieplan. Farmasi har også gjennomført OSKE i samarbeid med Universitetet i Tromsø, med gode erfaringer.

Det nasjonale RETHOS-prosjektet, der det formuleres rammeplaner for alle helseutdanninger, er en prosess som berører våre utdanninger innen medisin, farmasi, klinisk ernæring, tannpleie og odontologi. Fakultetet har representanter i alle disse faggruppene. Arbeidet startet opp i 2018 og er lagt opp som en intensiv prosess. Resultatet vil ha stor betydning for våre profesjonsutdanninger.

I 2017 mottok de fire medisinske lærestedene NOKUTs utdanningskvalitetspris for arbeidet med nasjonal delprøve i medisin. Dette er fakultetet svært fornøyd med, særlig ettersom begrunnelsen for tildelingen er involvering av studentene i arbeidet med prøven, dets formative fokus og kvalitetssikringsmekanismene av prøven i for- og etterkant av avvikling. Neste nasjonale delprøve avholdes 13. april 2018.

Fakultetet har høsten 2017 etter ønske fra Kunnskapsdepartementet sendt inn forslag til oppretting av et femårig integrert masterstudium i kiropraktikk. Det avventes svar fra departementet. Et eventuelt kiropraktikkstudium vil være sterkt knyttet opp mot den planlagte helseklyngen.

Oppfølging av resultater fra Studiebarometeret og status på revisjonsarbeidet

Oppfølging av resultater fra Studiebarometeret 2016 har i stor grad blitt håndtert av programutvalgene ved fakultetet. For oppfølging av Studiebarometeret 2017 har det blitt lagt opp til en mer fakultetsnær prosess med tettere samarbeid med studentorganisasjonene. Blant annet vil det bli sendt ut oppsummering av resultatene for alle program til studentene i programmene. Fakultetet noterer seg at noen av våre studieprogram kommer svakere ut i forhold til andre sammenlignbare helseutdanninger. Fakultetet vil ha fokus på oppfølging av konkrete funn i undersøkelsen ved hvert studieprogram.

Det har ikke vært gjennomført programevalueringer i 2017 utover det løpende arbeidet fra fakultetets åtte programsensorer. Revisjon av alle fakultetets programbeskrivelser ble ferdigstilt ved nyttår 2017, og instituttene gikk i februar 2017 i gang med å revidere emnebeskrivelsene. Mye av dette arbeidet er gjennomført, men fakultetet ser at det mangler revisjon av en del emner, særlig i farmasi- og ernæringsstudiene. Fakultetet er i dialog med de aktuelle instituttene om å ferdigstille revisjon for utestående emner innen kort tid.

Gjennomstrømming og frafall

Når det gjelder arbeid med økt gjennomstrømming og frafall ser fakultetet at både medisin og bachelor i human ernæring rapporterer om redusert frafall. For sistnevnte fører dette til større avgangskull – som både medfører økt veilederbehov ift. bacheloroppgaver, samt økt konkurranse til masterstudiet i klinisk ernæring. Programutvalget ønsker å øke antall studieplasser på masterstudiet. Det er stadig en utfordring at farmasi, odontologi og human ernæring «lekker» studenter til medisinstudiet etter avsluttet første studieår. Selv om denne utfordringen har blitt noe mindre etter innføringen av ny studieplan, der graden av emneoverlapp mellom programmene er lavere, vil dette fortsette å være en utfordring som til dels må kompenseres for ved noe større opptak. Bachelor i tannpleie er den grunnutdanningen som tradisjonelt har høyest frafall, som til dels kan forklares med at programmet har GSK som opptaksgrunnlag, men likevel klare innslag av realfag. For å bøte på dette har Institutt for biomedisin gjennomført ledede kollokviegrupper i kjemi og biokjemi for første års tannpleiestudenter.

For masterprogram er frafallsprosenten lav, men global helse har blant annet skjerpet reglene for innlevering av masteroppgave for å øke fullføring av grad til normert tid.

Portefølje og dimensjonering

Det blir i 2018 planlagt for et nytt toårig masterprogram - «Masterprogram i helse og samfunn» ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin. Dette programmet vil erstatte dagens Masterprogram i helsevitenskap, som vil bli nedlagt. Det nye programmet starter opp fra høstsemesteret 2019.

Tilrettelegging for praksis i studiene

Gitt den store praksisandelen i våre profesjonsstudier er tilrettelegging for best mulig avvikling av praksis en kontinuerlig aktivitet ved Det medisinske fakultet. Fakultetet er i dialog med Bergen kommune om utvidet bruk av primærhelsetjenesten som praksisarena, særlig i sammenheng med Tverrprofesjonell læring (TVEPS). I tillegg ser fakultetet et behov for å følge opp våre eksisterende praksisopplegg i lys av Studietilsynsforskriften og UHR-prosjektet «Kvalitet i praksis». Kvalitetssikrede avtaler med alle praksissteder, samt mulig formalisering av veilederkompetanse er forhold som må adresseres.

Relatert til praksis kommer spørsmålet om intern ferdighetstrening. Vi har nylig fått ansatt leder og tre bistillinger ved medisinsk ferdighetssenter, som vil gi betydelig styrket ferdighetstrening. Det arbeides med mulighet for et studentdrevet apotek ved Haraldsplass diakonale sykehus for ferdighetstrening i farmasi.

Oppfølging av handlingsplaner for EVU og utdanningskvalitet

MED sin portefølje innen etter- og videreutdanning kan grovt sett inndeles i tre: Vår erfaringsbaserte master i helseledelse, spesialistutdanningen i odontologi, samt enkeltkurs for manuellterapeuter. Spesialistutdanningen for leger har blitt overtatt av de regionale helseforetakene, og fakultetets deltakelse i denne fases gradvis ut. Erfaringsbasert master i helseledelse, kvalitetsforbedring og helseøkonomi er rettet mot å gi ledere i helsesektoren et kompetanseløft, og er i den forstand i harmoni med delmål B av universitetets EVU-strategi. Dette faglige tilbudet har blitt styrket med et kurs innen helse-IKT, der bruk av bla. kvalitetsregistre og sektorspesifikke dataverktøy står sentralt.

Dette skjer i samarbeid med en rekke aktører innen IKT-feltet i helsesektoren. Ingen av våre programtilbud er undervisningsfag i skolen, men våre fagpersoner er delaktige i f.eks. faglig-pedagogisk dag. Prioriterte tiltak i 2018 for oppfølging av UiBs handlingsplan for utdanningskvalitet, og som ikke er nevnt tidligere i dokumentet, er:

Styrke fakultetets Enhet for læring med ytterligere ressurser – noe som bedre vil legge til rette for å utvikle undervisningsformer, vurderingsformer og pedagogisk opplegg for alle studieprogram ved fakultetet.

Utvikle mentorordningen for medisinstudiet

Sikre at alle fast tilsatte undervisere har pedagogisk basiskompetanse, og etablere opplæring for dem som ikke har et slikt tilbud gjennom UNIPED.

Øke bruken av digitale plattformer for læring og vurdering

Utrede muligheten for lønnsinsentiver og meritteringsordninger for fremragende undervisere

Formulere mandat for utdanningsledere ved instituttene for å styrke denne rollen

13.03.18

Steinar Hunskaar Eirik Dalheim

Prodekan for utdanning Rådgiver

Utdanningsmelding for 2017

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Behandlet i fakultetsstyret 6. april 2018

Utdanningskvalitet

1. Status for fremdrift av igangsatte kvalitetstiltak og vurdering av behov for nye

Senter for fremragende utdanning (SFU): BioCEED fikk en svært positiv midtveisevaluering fra det internasjonale ekspertpanelet. Senteret har stor betydning for og en aktiv rolle i utviklingen av utdanningskvalitet ved MN. Institutt for geovitenskap søkte SFU i 2016 og kom til finalerunden. Instituttet har fått midler fra UiB for å utvikle søknaden til neste runde i 2019. En nyansatt rådgiver skal drive den administrative delen av søknadsfasen. Søknaden skrives i samarbeid med UiO, UiT og UNIS.

Digital eksamen og undervisning: I rapporten fra høst 2016 kommer fakultetets arbeidsgruppe for digital undervisning og vurdering med en rekke anbefalinger og forslag til tiltak. Flere av anbefalingene i rapporten er fulgt opp. Det er fortsatt en utfordring at *Inspira* ikke er tilpasset MN sine behov til for eksempel kjemisk og matematisk notasjon og bruk av tredjeparts programmer. I samarbeid med UiB blir det innredet et rom for aktivitetsbasert læring på RFB som ferdigstilles til høst 2018.

Rekruttering til bachelor: Matematikksirkelen er et nytt tilbud for elever i videregående skole som vi har gode erfaringer med. Ved første gjennomføring i 2016 deltok 28 elever, hvorav 12 tok og besto eksamen. Høsten 2017 startet 29 nye elever på tilbudet, og 27 av disse er meldt opp til eksamen. Vi tilbyr også spesielt flinke elever plass på enkelte ordinære matematikkemner, og antall elever på disse emnene har økt betraktelig etter oppstart av Matematikksirkelen.

Finalen i den norske informatikkolympiaden 2017-18 for elever i videregående skole foregår i mars på Institutt for informatikk. Institutt for geovitenskap har ansvar for kvalifiseringsrundene og treningsleir til geofag-OL.

Fra høst 2018 gjelder det strengere opptakskrav i matematikk til realfag. UiB har laget en informasjonsside, og fakultetet har informert på rådgiversamlinger, skolebesøk og direkte til partnerskolene. Vi er forberedt på at strengere opptakskrav kan gi midlertidig lavere søker- og opptakstall, men på sikt tror vi dette kompenseres med bedre gjennomføring.

I 2017 ble det lansert tre nye sivilingeniør-programmer. For å markedsføre studiene brukte fakultetet målrettet annonsering i sosiale medier, samt arbeidet for å få redaksjonell omtale i eksterne medier. Resultatet var tilfredsstillende, og alle sivilingeniørprogrammene var oversøkt.

Fakultetet har vært pådriver for etableringen av nye multimedia-sider for UiBs satsingsområder marin, klima og energiomstilling, samt globale samfunnsutfordringer. For å synliggjøre tverrfaglighet og fleksibilitet i forhold til masterstudier, presenteres studiemulighetene mer redaksjonelt vinklet enn de rene studieinformasjonssidene i dag legger opp til. Bruken av videopresentasjoner på nett har blitt økt. Instituttene bruker til dels betydelige egne ressurser på rekruttering. Institutt for informatikk har, i samarbeid med fakultetets kommunikasjonsmedarbeidere, satset stort på rekrutteringsinformasjon for å fylle opp et stort antall nye studieplasser i IKT med velkvalifiserte og motiverte kandidater.

Prosjektet: Kompetansedeling for studenters suksess i høyere utdanning: Det første året (2017) har vært preget av høy aktivitet i prosjektet, som har gjennomført fire fulltregnede seminarer. I tillegg kom prosjektets årskonferanse med 29 ulike sesjoner og 103 påmeldte deltakere. 290 personer har registrert seg som deltagere på prosjektets nettsider og 14 læresteder og 6 samskipnader finansierer prosjektet. Alle 6 delstillingene som drifter prosjektet er på plass og tilsier høy aktivitet også i 2018.

Læringscenter på Realfagbygget: Læringscenteret er nå tatt i bruk, og realfagsbiblioteket og kaffebaren fra Sammen er flyttet inn. Den offisielle åpningen er 22. mars. Læringscenteret har mange arbeids- og leseplasser i bibliotekets og kafeens område, både for individuell lesing og for samarbeid i små grupper. Studenter kan også booke lydtette grupperom som er godt egnet til å forberede presentasjoner.

Meritteringsordning: Fakultetet har etablert en meritteringsordning for undervisning som gir den pedagogiske kompetansegraden Fremragende underviser. I 2017 ble fem undervisere tildelt status som Fremragende undervisere som de første i landet. Fakultetets meritterte undervisere danner det Pedagogiske Akademi, som har som formål å heve utdanningskvaliteten på fakultetet gjennom en kollegial og samarbeidsorientert undervisningskultur, for eksempel gjennom å ta ansvar for og delta i faglig, pedagogisk og didaktisk utviklingsarbeid, kollegiale fora og tiltak for undervisningsutvikling, samt veiledning av kolleger (mentorskap).

Ordningen har vakt stor interesse nasjonalt, og fakultetet har blitt bedt om å presentere den i ulike nasjonale fora og for andre utdanningsinstitusjoner. Vi utlyser på nytt vår 2018 og UNIS er invitert til å delta.

Prioriteringer og nye kvalitetstiltak i 2018:

Videreutvikling av sivilingeniørprogrammene Generisk kompetanse og ferdigheter i bachelorutdanningen
Oppfølging av det pedagogiske akademiet
Fokus på aktivitetsbasert læring og bedre infrastruktur for undervisningen
Fortsatt fokus på tiltak for økt gjennomstrømming og reduksjon av frafall
Internasjonal læringskonferanse ISSOTL 2018, hvor bioCEED er vertskap

2. Resultatene fra Studiebarometeret 2017; gjennomførte og planlagte tiltak

Studiebarometer er viktig i forhold til rekruttering og kvalitetsforbedring. Lav svarprosent ved fakultetet gir utfordringer med å tolke resultatene spesielt for små programmer, og vi vil, i samarbeid med studentenes fagutvalg, jobbe målrettet for å få flere til å svare i neste runde. Fakultetet har mange program, med spredning i tilbakemeldingene fra svært bra til mindre bra. Vi har hatt konkret oppfølging mot studentene på masterprogrammet i energi for å identifisere forbedringstiltak rundt utfordringer som fremkom i studiebarometeret. Videre viser Studiebarometeret at vi spesielt må følge opp arbeidslivsrelevans, studentmedvirkning og tilbakemelding til studentene. En nyopprettet arbeidsgruppe for generisk kompetanse i bachelorutdanningen skal blant annet se på disse aspektene.

3. Studieprogramevalueringer i 2017 og status for revisjonsarbeidet

Studiestyret har for 2017 behandlet evalueringsrapporter for 15 studieprogram (6 bachelor, 9 master). Alle rapporter er lagt i Studiekvalitetsbasen. Våren 2018 skal det behandles 6 programevalueringer (2 bachelor, 4 master). Da er alle fakultetets studieprogram evaluert etter planen for 2014-2017. Erfaringer fra arbeidet i denne fireårsperioden skal nå vurderes før en ny evalueringsplan blir satt i verk.

Revisjon av studieprogrammene ble gjennomført etter planen i fjor og et sluttnotat ble levert. Nå planlegges en gjennomgang av vurderingsformer for å se om de dekker læringsutbytte. Fakultetet planlegger også en omlegging av bachelorutdanningen med økt fokus på generiske ferdigheter, og har i den forbindelse opprettet en arbeidsgruppe som skal komme med forslag til hvilke grunnleggende ferdigheter og læringsutbytter alle studenter ved MN bør tilegne seg gjennom bachelorstudiet.

4. Økt gjennomstrømming og reduksjon av frafall i studieprogrammene

Fakultetet håper at innføring av enkeltemneopptak gir muligheter for å avvikle noen midlertidige studieretter som slår negativt ut på gjennomføringsstatistikk, og dermed få et mer realistisk bilde av frafall og gjennomstrømming.

Også i 2017 har fakultetet hatt stort fokus på førstesemesteret og spesielt mottaket av de nye studentene. Hensikten er at studentene raskt finner seg til rette sosialt, deltar aktivt i undervisningen og blir motivert for videre studier. Se også *Kompetansedeling for studenters suksess*.

Fakultetet har også hatt fokus på å introdusere studentaktive og mer varierte undervisningsformer, noe vi håper bidrar til økt faglig og sosialt trivsel og redusert frafall.

Instituttene har innført ulike tiltak for å skape et bedre faglig og sosialt miljø for studentene på programmet, og involvere studentene ved å gi dem tillit og ansvar. Et interessant prosjekt er for eksempel bioSPIRE hvor eldre studenter kan engasjere yngre studenter for å hjelpe med lab- og feltarbeid. Flere institutter har innredet bachelorrom som er egnet som lesesaler og grupperom, men som også kan brukes til studentdrevne orakeltjenester og sosialt samvær.

Portefølje og dimensjonering

Planer for endringer og dimensjonering av studietilbud og opptak: For opptaket 2018/19 er rammene økt spesielt innen IKT. Totalt øker fakultetet fra 772 til 838 plasser for SO-opptaket og fra 324 til 338 plasser for masterstudiene. Foreløpig er det ikke kommet ønsker om oppretting av nye studieprogram. Se vedlegg for dimensjonering for 2019/2020.

Tilrettelegging for praksis i studiene

Krav om praksis i lektorutdanningen er nedfelt i nasjonal rammeplan. Profesjonsstudiet i fiskehelse har også et krav om praksis i utdanningen. De nye sivilingeniørprogrammene har alle fått et obligatorisk praksisemne lagt inn i studieplanen. Institutt for biovitenskap tilbyr blant annet valgemnet *Yrkespraksis i biologi*, og fra 2018 et Internship kurs på UNIS. Institutt for geovitenskap jobber i forbindelse med arbeidet med SFU-søknad med et pilotprosjekt for innføring av bacheloroppgave eller internship. Arbeidsgruppen for generisk kompetanse skal blant annet komme med forslag til hvor og hvordan praksis kan inkluderes i alle bachelorprogram ved fakultetet.

Oppfølging av handlingsplaner

Status for oppfølging av Handlingsplan for etter- og videreutdanning 2015-2017: Fakultetet har høy EVU-aktivitet som er rettet mot skoleverket. Matematisk institutt og Skolelaboratoriet er hovedaktører, mens andre institutt blir involvert i ulike deler av aktiviteten. Institutt for fysikk og teknologi har tilbudt to emner innen risikoanalyse og HMS-arbeid. Institutt for geovitenskap har hatt en kurspakke med fire EVU-emner for lærere, men grunnet begrenset interesse vurderer instituttet nå å endre på tilbudet.

Prioriterte tiltak for 2018 som oppfølging av Handlingsplan for kvalitet i utdanning:

MN har ikke behandlet handlingsplanen for kvalitet, men studiestyret har hatt den opp til orientering. Av de tiltakene som UU har prioritert spesielt, har MN allerede innført en meritteringsordning og har ansvaret for *Prosjektet: Kompetansedeling for studenters suksess*.

Mandatet for arbeidsgruppen for generisk kompetanse i bachelorutdanningen dekker mange av tiltakene i handlingsplanen. Her kan det nevnes integrering av praksis og næringslivskontakt, og IKT og programmering. Arbeidsgruppen for innovasjon og nyskaping skal bl.a. se på innovasjon i utdanning.

Det psykologiske fakultet – utdanningsmelding 2017

Denne utdanningsmeldingen er organisert etter punktene Universitetsdirektøren ber fakultetet om å svare på i brev datert 22.01.18

Det psykologiske fakultet – utdanningsmelding 2017

Utdanningskvalitet

Status for fremdrift av igangsatte kvalitetstiltak og behov for nye

Fakultetet har i 2017 fortsatt arbeidet med fakultetets *Strategiplan for økt studiekvalitet og en styrking av fakultetets fagmiljø* (Studiekvalitetsprosjektet), og jobbet med å implementere de vedtatte revisjonene og nye programmene. Dette arbeidet fortsetter i 2018, med valgsemester på psykologstudiet, oppstart av tredje året på bachelor i spesialpedagogikk og opptak til en revidert studieplan for master i psykologi. Fakultet har fortsatt sin deltakelse i DigUiB prosjektet, og har hatt møter med Læringslab, som har resultert i fem nye prosjekter. En fortsatt prioritert målsetting er å styrke tilhørighet og gjennomføring på lavere grads studier og tiltak knyttet til resultatene i studiebarometeret (2015, 2016 og 2017). Fakultetet har derfor i samarbeid med Sammen utviklet og startet implementeringen av et gjennomgående kurstilbud for studenter ved alle bachelor- og masterprogram. Fakultetet setter også av kr 300 000 i budsjettet for 2018 der studieprogram kan søke om prosjektmidler til utvikling av tiltak som øker studiekvalitet. I tillegg har hvert institutt fått 10 000 til tiltak for å stimulere til dialog mellom studenter og faglig ansatte.

Fakultetet er representert i faggruppen for psykologiutdanninger i det nasjonale RETHOS-prosjektet. Prosjektet skal formulere rammeplaner for alle helseutdanninger, og starter opp et intensivt arbeid i 2018. Resultatet av prosessen kan få stor betydning for psykologutdanningen. I 2018 planlegges det også å forsterke og formalisere samarbeidet med TVEPS (Tverrprofesjonell læring). Fakultetet er også involvert i prosessen med å utforme tiltak som skal gjøre ELTE-kandidater kvalifisert for autorisasjon som psykolog.

Fakultetet tilbød to nye valgemner for års-/bachelorstudenter i 2017, og tilbyr et tredje i 2018. I 2018 vil mentorordning for studenter på års- og bachelorstudium bli utredet nærmere. Fakultetet nytter i dag eldre studenter som seminarledere og planlegger å utvide innholdet i denne rollen i retning av mentorveiledning av ferskere studenter.

Ved profesjonsstudiet i psykologi har fakultetet hatt særlig fokus på de to første årene, og arbeidet med å legge til rette for undervisning av storkull og kulldeling. Som følge av evalueringer har også emner senere i studieløpet blitt revidert, med omlegging til vurderingsformer som i større grad prøver ferdigheter i tillegg til kunnskap.

For lærerutdanningene, både PPU heltid/deltid og lektorutdanningene, har det også vært gjort et større arbeid med å revidere og implementere endringer i tråd med ny Forskrift til rammeplan.

Gjennomstrømming og frafall. Oppfølging av Studiebarometeret.

Gjennom studiekvalitetsprosjektet har fakultetet hatt fokus på økt kvalitet i nye og reviderte studieprogram, samt rekruttering, tilhørighet og gjennomføring på alle bachelor- og masterprogram.

På bachelornivå har økt tilhørighet på programmene vært særlig viktig, mens på masterprogrammene har rekruttering hatt størst fokus, begge med mål om å hindre frafall.

Fakultetet har hatt et godt samarbeid med Sammen for å synliggjøre yrkesrelevans i bachelor- og masterprogrammene, og startet implementeringen av et gjennomgående kurstilbud for å fremme tilhørighet, studiemestring og karriereplanlegging. Dette kurstilbudet vil rulles ut i sin helhet i 2018, men vi ser allerede en effekt av tiltak som gjelder arbeidslivsrelevans på Studiebarometeret 2017. Fakultetet arbeider videre med styrking av lærerutdanninga ved UiB, i tråd med innføring av nye Nasjonale rammeplaner for integrert lektorutdanning og PPU. Blant annet har UiB styrket arbeidet med praksis i lærerutdanningene ved å tilføre fakultetet en administrativ stilling. I 2018 etableres det også en ettfagsmodell for PPU, samtidig som dette er det siste året uten masterkrav.

Andre tiltak som videreføres i 2018 som ledd i oppfølgingen av Studiebarometeret er

- Videreføring av faste studentfrokoster mellom PSF og fakultetsledelsen
- Styrke studentenes medvirkning, og kontakten mellom institutt og fagutvalg, gjennom faste møter, evalueringsfrokost og representasjon i råd og utvalg
- Styrke tilhørighet og kontakt med fagmiljø gjennom lunsjmøter, pizzakveld og forskningsgruppeseminarer, blant annet gjøres det grep for å integrere masterstudenter i pågående forskning ved instituttene.

Frafallet på første studieår av profesjonsstudiet i psykologi var som ventet noe høyere som følge av omlegging av opptaksordningen, og i 2017-opptaket ble det derfor tatt opp ekstra mange studenter også som følge av at en andel av studentene i 2017-kullet kunne overføres til 2016-kullet.

Studieprogramevalueringer i 2017 og status for revisjonsarbeidet

Alle studieprogrammer ved fakultetet har blitt gjennomgått i lys av NOKUTs nye tilsynsforskrift, med tanke på å kvalitetssikre godt samsvar mellom læringsutbyttebeskrivelser, undervisning, læringsaktiviteter og vurderingsformer. Videre har det blitt gjennomført programsensorevalueringer etter bestilling, og studentevalueringer etter mal av Deltakende evaluering. Revisjonen av semester 8 og 9 ved psykologstudiet, samt masterstudiet i psykologi, implementeres høsten 2018 som følge av evalueringer.

I forbindelse med implementering av ny rammeplan har PPU-studiet blitt evaluert og revidert, og det er ventet at det blir gjennomført en helhetlig evaluering av Profesjonsstudiet i psykologi i 2018/2019.

Portefølje og dimensjonering

Portefølje og dimensjonering: Planer for endringer og dimensjonering av studietilbud og opptak.

For 2019/20 er opptaksrammen for SO opptaket 535 plasser og for masterstudiene 147 antall plasser. For praktisk-pedagogisk utdanning /PPU heltid/deltid) er tallet 290 studieplasser, men fakultetet er i dialog med HF-fakultetet om å omdisponere 39 studieplasser fra PPU til 13 treårige studieplasser på bachelor i spesialpedagogikk. I tillegg ønsker HF å omdisponere 35 PPU-plasser til lektorutdanningene. Dette vil gi en ny opptaksramme på 216 PPU-plasser. Opptaksrammen for

masterstudiene ved fakultet er økt de siste årene som følge av intern omdisponering av studieplasser. Ut fra det sterke søkningen i Samordna opptak er det behov for nye fullfinansierte studieplasser også i årene framover.

Planer for utvikling av studietilbudet, oppretting/nedlegginger av studieprogram, vurdering av robusthet i fagmiljø og fordeling av studieplasser

Fakultetet har i 2017 jobbet med en større revisjon av masterprogrammet i psykologi. I revisjonen har en studieretning skiftet navn, nye emner blitt opprettet og emnerekkefølgen blitt byttet på. Studentene får nå et større innslag av studieretningsemner i det første semesteret, og et nytt praksisemne i arbeids- og organisasjonspsykologi. Den reviderte studieplanen har opptak høsten 2018. I 2018 vil det bli utredet mulige navneendringer for masterprogrammene i barnevern og i helsefremmende arbeid, gjeldende fra

høsten 2019. Masterprogrammet i logopedi er en helsefaglig grad som tilbys sammen med Det medisinske fakultet. På grunn av varslede endringer i bidraget fra MED vil vi i 2018 revidere studieplanen for logopediprogrammet før opptaket høsten 2019. Oppstarten av et femårig integrert løp i logopedi, som er vedtatt i studiekvalitetsprosjektet og godkjent i Universitetsstyret, er utsatt til 2019 da også denne studieplanen følgelig må revideres.

Institutt for pedagogikk har nedsatt en prosjektgruppe som skal jobbe med å aktualisere og utvide masterprogrammet i pedagogikk med tanke på økt rekruttering og gjennomstrømming. Konkret arbeides det med å utvikle flere spor i masterprogrammet, og instituttet skal bruke en referansegruppe med aktører fra samfunns- og arbeidsliv som rådgivende organ. I 2018 vil fakultetet fortsette arbeidet med å utrede en mulig etablering av en egen mastergrad i spesialpedagogikk. En slik satsing vil være i tråd med nasjonale satsinger

innen skole og helse. Forutsetningen er at fakultetet blir tilført nye studieplasser knyttet til spesialpedagogikk og logopedi. Videre er det viktig for fakultetet å øke studieplassene på de studieprogrammer som er knyttet til helsefagene og etableringen av Helsecampus Årstadvollen. Vi har tidligere spilt inn ønske om følgende økning i fullfinansierte plasser.

Tabell 1 Innspill om nye studieplasser program, antall og finansieringskategori

Studie	Antall	Kategori
Psykologi (profesjon)	13	A
Barnevern (master)	5	D
Logopedi (5-årig master)	40	C
Spesialpedagogikk (bachelor)	17	D

Fagmiljøet knyttet til årsstudiet i psykologi ble i 2017 forsterket med to nye stillinger, blant annet for å bygge ut emneporteføljen på lavere grad og for å i økt grad snu fokus fra vurdering til læring. Fagmiljøet rundt nevrologisk poliklinikk ved Institutt for biologisk og medisinsk psykologi vil bli forsterket i 2018 med ytterligere en stilling.

UIB fikk nye studieplasser på lektorutdanningen i 2017, en satsing hvor fakultetet bidrar med pedagogikk og praksisopplæring/utplassering. Fakultetet har også opprettet en ettfagsmodell for PPU med oppstart i 2018, hvilket vil medføre en økning i kvalifiserte søkere til PPU-studiet. Det er dermed behov for å styrke lærerutdanningen ytterligere i 2018.

I 2018 vil fakultetet fortsatt satse på:

- Iverksetting av ettfagsmodell og innføring av masterkrav ved PPU
- Flere faste vitenskapelige undervisningsstillinger som vil gi bedre muligheter for kontakt,

samhandling og studiestøtte overfor studentene.

- Sammenheng mellom læringsutbytte og vurderingsform, og arbeids- og undervisningsformer, samt en videreføring av kvalitetsarbeidet med både emne- og programbeskrivelser i tråd med Norsk kvalifikasjonsrammeverk (NKR).
- Å øke bevissthet og kunnskap om utdanningsledelse på alle nivå i organisasjonen. Jevnlige møter mellom programansvarlige, visedekan og studiesjef.
- Sikring av god tilhørighet og profesjonsidentitet gjennom videreføring av dagens mentorprogram for profesjonsstudentene i samarbeid med Senter for krisepsykologi.

Tilrettelegging for praksis i studiene

Det psykologiske fakultet har omfattende innslag av praksis i flere utdanninger og et betydelig antall studenter er til enhver tid i praksis. Dette gjelder studenter i lærerutdanningene, psykologstudiet, og utdanningene i logopedi og spesialpedagogikk. I tillegg får studentene på masterprogrammet i global development og på en av studieretningene på masterprogrammet i psykologi tilbud om praksis i form av internship. Det legges også til rette for internasjonalisering i praksisstudier ved at studenter på flere programmer får gjennomført praksis i utlandet.

For de helsefaglige utdanningene er fakultetet i kontinuerlig dialog med Bergen kommune om praksis i primærhelsetjenesten, særlig med tanke på forsterket deltakelse i TVEPS-samarbeidet. De eksisterende praksisoppleggene må følges opp i lys av Studietilsynsforordningen og UHR-prosjektet «Kvalitet i praksis».

For lærerutdanningene trengs mange flere praksisplasser som følge av flere tildelte studieplasser.

Fakultetet vil arbeide for å legge til rette for flere avtaler og praksisplasser i Bergen om omliggende kommuner.

Tabell 2: Praksisomfang i 2017/2018

Studieprogram	Høst 17	Vår 18	Totalt
PPU (hel-/deltid)	151	146	297
5årig lektor	390	52	442
Logopedi	24	24	48
Spesialpedagogikk	21	0	21
Psykologstudiet	305	224	529
GLODE	8	22	30
Totalt	899	468	1367

Oppfølging av handlingsplaner

Handlingsplan for etter- og videreutdanning 2015-2017

Fakultetet har de siste årene arbeidet systematisk for å bygge opp og vedlikeholde en attraktiv EVUportefølje. Det ble i 2017 startet et arbeid med en langtidsplan for etter- og videreutdanning ved fakultet. Dette arbeidet vil fortsette i 2018, når den nye ny handlingsplan for Etter- og videreutdanning ved Universitetet i Bergen blir vedtatt. Fakultetet har opprettet et nytt EVU-kurs i 2017, og har planer om å opprette ytterligere ett kurs i 2018. Det er et mål at alle etter- og videreutdanningsemner ved fakultetet inkluderer digitale element i undervisning, vurdering og evaluering. Det er gjort mye arbeid for å digitalisere EVU-emner i 2017 og dette arbeidet vil nye emner kunne dra nytte av i 2018.

Institutt for pedagogikk skal tilsette en førsteamanuensis for å følge opp kompetanseløftet for lærere i ungdomsskole og videregående skole, og er i gang med å utvikle en portefølje som retter seg spesifikt mot denne satsingen.

Handlingsplan for utdanningskvalitet

Fakultetet har satset på utvidelse av tilbud om engelskspråklige emner, praksisemner og delstudier i utlandet i master- og profesjonsutdanningene, ikke minst økt tilbudet om praksis i utlandet. I 2018 vil fakultetet se på muligheten for å implementere aktiv avmelding av delstudium i utlandet i ett eller flere studieprogram.

I 2016 og 2017 har fakultetet jobbet med innføring av mal og retningslinjer for sensorveiledning for eksamen. Dette arbeidet vil fortsette i 2018. Fra og med høsten 2017 er 100 % av skoleeksamensavviklingen ved fakultetet gjennomført digitalt. Vi har også signalisert til UiB sentralt at psykologutdanningen og logopedi-utdanningen er interessert i å innføre stasjonsbaserte kliniske eksamener (OSKE), som medisinerutdanningen og farmasistudiet har gode erfaringer med.

Det vil i løpet av 2018 utredet hvordan fakultetet skal utvikle og implementere et meritteringssystem for fremragende undervisere og fremragende undervisningsmiljøer. Vi viser for øvrig til følgende tidligere nevnte tiltak:

- Samkjøring av programbeskrivelser opp mot NKR/Tilsynsforskriften
- Integrering av masterstudenter i forskningsmiljøer
- Faglig-sosiale møter mellom studenter, fagmiljø og ledelse
- Sammen-kurstilbudet for økt tilhørighet, studiemestring og karriereplanlegging
- Mentorveiledning av laveregrads studenter

